

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
NAZIV PROPISA	Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Koje probleme treba da riješi predloženi akt

Postepeno ukidanje posebnih uslova penzionisanja (do 31.12.2021. godine), nakon čega će svi osiguranici ostvarivati pravo na penziju po opštim uslovima, koji važe za sve osiguranike. Takođe se predlaže da, se za ispunjenje uslova za sticanje prava na penziju, uzima u obzir staž osiguranja, odnosno periodi provedeni na radu za koje je uplaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, dok se za određivanje visine penzije uzima u obzir penzijski staž (u koji osim staža osiguranja spadaju i periodi posebnog staža za koje nijesu plaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje). Za lica koja, po važećem zakonu, pravo na penziju ostvaruju sa 40 godina staža osiguranja postepeno se propisuje i starosna granica od 61 godinu života. Predlaže se podizanje strosne granice za sticanje prava na prijevremenu starosnu penziju sa 62 na 63 godine života (u prelaznom periodu od 2020. do 2025. godine). Navedene mjere bi trebalo da utiču na sprječavanje ranijeg napuštanja tržišta rada i ranog penzionisanja.

U cilju povećanja adekvatnosti penzijskih davanja, predlaže se promjena načina usklađivanja penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod. Umjesto usklađivanja sa 75% kretanja potrošačkih cijena i 25% kretanja zarada uvodi se usklađivanje po tzv. rotirajućoj formuli – sa 75% parametra koji je veći i 25% parametra koji je manji, što je znatno povoljnije od važećeg načina usklađivanja. Dakle, ako u jednoj kalendarskoj godini u odnosu na prethodnu imamo veći rast zarada od potrošačkih cijena, usklađivanje će se izvršiti sa 75% kretanja zarada i 25% kretanja potrošačkih cijena. S druge strane, ako u jednoj kalendarskoj godini u odnosu na prethodnu imamo veći rast potrošačkih cijena od zarada, usklađivanje će se izvršiti sa 75% kretanja potrošačkih cijena i 25% kretanja zarada. Ako bi, primjenom ove formule došlo do umanjenja vrijednosti penzije za jedan lični bod i penzija, ne vrši se usklađivanje.

- Uzroci problema su:

Ranije napuštanja tržišta rada i rano penzionisanja, održivost penzijskog sistema, veća pravednost i adekvatnosti penzijskih davanja.

- Posljedice problema su:

Ranije penzionisanje osiguranika.

- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?

Osiguranici i korisnici prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?

Stabilnost i održivost penzijskog sistema, veća pravednost i adekvatnost penzijskih davanja..

- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo

Programom rada Vlade za II kvartal 2020. godine predviđeno je donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.

Donošenje Zakona o dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju imaće uticaj na osiguranike i korisnike prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).

Nema troškova koje će primjena propisa izazvati građanima i privredi.

- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti?

Predlog zakona neće stvoriti troškove.

- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.

Ne.

- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Nema administrativnih opterećenja i biznis barijera.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? **Obrazložiti.**
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? **Obrazložiti.**
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? **Obrazložiti.**
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? **Obrazložiti.**

- Da potrebno je obezbjeđivanje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i to :

Potrebno je obezbijediti finansijska sredstva u budžetu u iznosu od:

za 2020 – 4,1 mil eura.

za 2021. – 5,6 mil eura.

- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? **Obrazložiti**

Obezbjeđenje sredstava je potrebno tokom vremenskog perioda. Prema projekcijama i Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2018.- 2020. godine, za finansiranje troškova sistema penzijskog i invalidskog osiguranja u narednom periodu potrebno je obezbijediti dodatna sredstva.

- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? **Obrazložiti**

Ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze;

- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?

- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?

Nije predviđeno donošenje podzakonskih propisa, iz kojih proističu finansijske obaveze.

- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?

Ne.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. **Obrazložiti.**

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.

Korišćena je ekspertska podrška Svjetske banke.

- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije)

Na izradi Zakona o dopunama zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju radila je radna grupa koju su sačinjavali predstavnici Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva finansija, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja, Saveza sindikata Crne Gore, Unije slobodnih sindikata Crne Gore, Unije poslodavaca i Saveza udruženja penzionera Crne Gore.

- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.**

Nakon javne rasprave u razgovorima sa sindikatima prihvaćeno je da se starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju (čije podizanje je bilo predviđeno na 67 godina života) zaustavi na 66 godina života za muškarca i 64 godine za ženu; da se iz obračunskog perioda izračuna visine penzije, do 2030. godine, isključe zarade, odnosno osnovica osiguranja iz ¼ perioda staža osiguranja koje su za osiguranika najnepovoljnije; da se u Budžetu za 2020. godinu obezbijede sredstva za povećanje nominalnog iznosa najniže penzije kao i da se za lica koja, po važećem zakonu, pravo na penziju ostvaruju sa 40 godina staža osiguranja postepeno propisuju i starosna granica od 61 godinu života.

Tokom rada radne grupe i u javnoj raspravi razmotreni su svi predlozi za izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Nijesu prihvaćeni predlozi da se sve godine u kojima je doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje uplaćivan na najnižu cijenu rada i minimalnu zaradu ne uračunavaju za osnovicu za izračun penzije, već da se samo priznaju kao godine staža osiguranja; da se propišu posebni uslovi za sticanje prava na starosnu penziju, odnosno povoljniji način izračuna visine penzije za pojedine kategorije osiguranika (vatrogasci spasioci, zaposleni u Agenciji za nacionalnu bezbjednost, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Upravi policije, Vojsci Crne Gore, za sudije u Crnoj Gori, za zaposlene u Tužilačkom savjetu, za notare itd); da se prosječna penzija postepeno podigne na 63% prosječne zarade u Crnoj Gori; da najniža penzija iznosi 40% minimalne potrošačke korpe po izvještaju Zavoda za statistiku Crne Gore, ili 40% prosječne zarade; da pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodica bez obzira na staž umrlog osiguranika, da 40 godina staža osiguranja ostane kao jedini uslov za odlazak u starosnu penziju; da najniža penzija ne može biti manja od 80% minimalne zarade, odnosno da starosna penzija ostvarena na osnovu 40 godina staža osiguranja ne može biti manja od 55% prosječne zarade.

7: Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
Ne postoje prepreke za implementaciju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju;
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
Ispunjenje ciljeva će se mjeriti učešćem rashoda penzijskog sistema u BDP;
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
Indikator je učešće rashoda penzijskog sistema u BDP
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**
Za sprovođenje monitoringa i evaluaciju biće zaduženi Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Fond penzijskog i invalidskog osiguranja.

Datum i mjesto

Podgorica, 24.01.2020. godine

MINISTAR

Kemal Purišić